דאמר פ"ק דמסכת ע"ז (דף זו) מעות פורים נחחלפו לי במעות שהעני אינו יודע ממי נוטלה והוא יודע למי נותנה ור' אבא הוה זייר

נוסנה ואינו יודע למי נוסנה. כדמסיים בסיפיה יתננה בכים של גבאי

לדקה: דרב עוקבא ור' אבא במס' כתובות (דף סו:) מר עוקבא הוה

שדי לעניים דשבבותיה כל יומם ארבעה זוזי בלינורא דדשה הרי

בסודריה ושדי לאחוריה וממליא

נפשיה לביני עניי והעני נוטלה ויודע

ממי נוטלה ואינוש יודע למי נותנה:

לדבר מלוה. לפני תשמיש: אמר לו

בכי משת. אם באת לשאת ראשם

בהגבהה קח מהם כופר ללדקה:

כנגד וקניו לבוד. אותם שחולקין להם

כבוד בעולם הזה מחמת חכמת

זהנתם: עליונים למעה. אותם שהם עליונים כאן מחמת עושרן

ראיתי שם שהם למטה: ותחתונים

למעלה. ראיתי עניים שהם בינינו

שפלים שם ראיתים חשובים: ואנן.

בעלי תורה היאך אתינן היאך יש

חשיבותינו: כי היכי. דאיתינן הכא

חשובים ונכבדים הכי איתינן התם:

הרוגי מלכות ותו לא. כלומר הך

מלתא לחודא הוא דהוי בהו שנהרגו

על קידוש השסי ותו לא הוה בהו:

הרוגי לוד. לוליינום ופפום אחים

שהרגם י טורנוסרופום הרשע

בלודקיא כדאמרינן במסכת תענית

(דף יח:) על ידי גזירה שנגורה על

ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך

הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו

האחי הללו ואמרו מה לכם על ישראל

אנו הרגנוה: ה"ז לדיק גמור. על דבר זה

ומחשבה זו: כאן בישראל וכאן בעובד

כוכבים. ישראל דעתן לשמים בין יחיה

בין לא יחיה אינו מהרהר אחר מדת

הדין אבל עכו"ם אינו נותן אלא

ע"מ כן ואם לאו מתחרט: יום עברה

היום ההוא. ביום הדין משתעי

בנבואת לפניה: המודעי. מהר

המודעי היה: ויבא ויעש ה' כאשר

דבר כי העאתם לה' וגו'. נבוזראדן

קאמר ליה לירמיה כשהיה מגלה את

ישראל לבבל: ביבש קצירה משברנה.

כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית

מעשה לדקה שלהן אז ישברו:

ל"ע"ו דף יו; ג") [בע"י ליתל רבא], ג) פסחים כ. [ושם ליתל כי הא דיוסף בריה דר׳ יהושע בן לוי חלש

צב א ב מיי פ״י מהל׳ זחנות עניית הלכה

סי' רמט סעיף ז: צג ג ד מיי' שם פ"ח הלכה ט סמג שם טוש"ע י"ד מימן רנד סעיף ב:

מוסף רש"י

אינגיד. גוע ופרחה רוחו (פסחים נ.). עליונים למטה. אותן שהיו כאן תשובים ראיתי קלים (שם). ואנן. מלמידי חכמים (שם). שהודו על עלמו הריגת בת (ר״ה ד.). יום עברה היום

הרוגי מלכות ותו לא. הרוגי מלכות ותו לא. לא היתה בהן מעלה אחרת שיחשבו עליה אלא זו בלכד (שם). הרוגי לור. שני אחים היו שמסרו עלמן על ישראל, שהודו על ענמן הריגת בת מלך, שהיו מטילין אותה על כל ישראל (שם). הרי זה צדיק גמור. אם רגיל בכך (ה"ה ד.). או: בדבר זה, ולא אמריען שלא לשמה זה, ומה חמרינן שלה נשמה עשה, אלה קיים מלות בורה! עשה, אלה קיים מלות בורה! המחכוין הלהלת עלתו שחכה כה להילת עלתו שחכה כה לעולם הכא או שיחיו בניו (פפחים ה:). כאן בישראל. שלבו שלמים ואם מריעון שלבו לשמים ואם מריעון לו בחייו אינו קורא תגר אלא חולה היסורין בעונו, אבל עובד כוכבים אם אין מטיבין לו כגמולו קורא תגר

רריוו ורשוח בתפלה: ואינו יודע למי בתפלה: ואינו יוזע למי נותנה. לאפוקי ממר עוקבא דמנה לצדקה אצינורא דדשא של עני העני לא דדשא של עני העני לא
היה יודע מי נתנה שם
ומר עוקבא יודע איזה עני
נטלה. נוטלה העני ואינו
יודע ממי נטלה. לאפוקי
דר' אבא דצייר בסודריה ומפשילו לאחוריו ואתי עני ושרי ושקל. עני היה יודע ממי נוטל ור׳ אבא אינו העני מי נתן והנותן לא ידע . מי נטל: ישמח אשתו בדבר מצוה. שיפקדנה שלא בזמן עונה: אלא א״כ ממונה שהיה אדם גדול והיה יודע לבדוק למי יתן אלמא (דלא) [דאי לא] מצינן למשכח ממונה כגון זה. הוא עצמו מפזרן ונותן. כי אמרינן נמי . עליה כר׳ חנינא בן תרדיון. עליה כו הניגם בן הוא עצמו: אמר לו בכי תשא. משום דכתי' שם ונתנו איש כופר נפשו: אמר להן כל שכנגד זקניו כבוד. זה שקנה חכמה כלומר כל שחולקין לו כבוד בשביל חכמתו ולא משום עושרו: עליונים ולא משום עושרו: עליונים למטה. כלומר אותן שהן עליונים בעולם הזה בשביל עושרם ולא בגין חכמתם ושם בעולם הבא שרוין למטה: ותחתונים בעולם למטרון החוומנים בעולם הזה שהם חכמים ומסכינין ובני מעשים טובים לא חשיבי הכא. לעולם הבא שרוין למעלה: ואנן מאי. בלומר איד חלמידי חרמיח בלומו אין ותכידוי זוכמים: (האיך) חושבין אותם שם: כי היכי דחשיבין הכא (האן) היכין החשיבין הכא כי היכי דחשיבין הכא חשיבין התם והיינו נגד זקניו כבוד: ותלמודו בידו. . בגירסא: ר' עקיבא ועשרה

ההוא. ביום הדין משתעי קרא שנידונין עובדי כוכבים לגיהנם (ע"ז יח:).

של לדחה וחלחתים לעניים וכן בפרק במה טומנין (שבת דף מט. ושם) דאמר תפילין לריכין גוף נקי כאלישע לא לדיק כאלישע קאמר אלא גוף נקי שידע ליזהר שלה ישן בהם ושלה יפיח בהם קאמר ולא נקט אלישע אלא משום דאיתרחיש ביה ניסא א:

עליונים לממה ותחתונים למעלה. פי׳ ר״ח דאמרו הגאונים שקבלה בידם רב מפי רב דעולם הפוך היינו שראה שמואל דהוה יתיב קמיה דרב יהודה תלמידיה משום דמיחה בשמואל בפר׳ במה בהמה (שם דף נה.) גבי ההיא איתתא דאתיא ולוחא קמיה דשמואל ולא אשגח בה א"ל רב יהודה לית ליה למר אוטם אזנו מזעקת דל וגו': ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם וגו'. ואותה שעה

עשה לדקה שהיה (ד) מקנא להקב"ה א"נ שהיה מתיר את ירמיה מן הזיקים כדכתיב התם:

אלא א"ב ממונה עליה ברבי חנניא בן תרדיון. פי׳ נאמן כמותו

לדיקים כמותו ולהכי נקט ר' חנניא בן תרדיון משום מעשה שבא לידו

אבל לדיק כמותו לא דהא גבאים דבימי אמוראים לא היו

"נותנה ואינו יודע למי נותנה נומלה ואינו יודע ממי נומלה נותנה ואינו יודע למי נותנה לאפוקי מדמר עוקבא נומלה ואינו יודע ממי נוטלה לאפוקי מדרבי אבא ואלא היכי ליעביד ליתיב לארנקי של צדקה מיתיבי מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים ר"א אומר יפור מעותיו לעניים ר' יהושע אומר ישמח אשתו לדבר מצוח יר' אליעזר בן יעקב אומר בלא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא א"כ ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כי קא אמרינן דממני עלה כר' חנניא בן תרדיון א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא וא"ר אבהו שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא יפור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד ירבי אבא אמר מהכא בהוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים מה

מעם מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו משום דלחמו נתן ומימיו נאמנים וא"ר אבהו שאלו את שלמה איזהו בן . העולם הבא אמר להם כל ישכנגר זקניו כבוד מכי הא 6 דיוסף בריה דר יהושע חלש אינגיד א"ל אבוה מאי חזית א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל עולם ברור ראית ואנן היכי חזיתינן [א"ל] כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם ושמעתי שהיו אומרים יאשרי מי שבא לכאו ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן מאן נינהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרוגי מלכות ותו לא פשימא ∘בלאו הכי נמי אלא הרוגי לוד תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו בני מהו שאמר הכתוב יצדקה תרומם גוי וחסד לאומים חמאת נענה רבי אליעזר ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב יומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חמא הוא להן ישאינם עושין אלא להתגדל בו כמו שנאמר ידי להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי ודעביד הכי לאו צדקה גמורה היא יוהתניא האומר סלע יי זה לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור לא קשיא

637 כאן בישראל כאן בעובד כוכבים נענה רבי יהושע ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים אלרישו אל זכונים זכי בעכון ישו אל גוי אחוד חוסו לאוכים חסאות כל צוקר חוסו שאוכוחת עובוי כוכבים עושין חסא הוא להן שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן שנאמר ילהן מלכא מלכי ישפר עליך וחסיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך וגו' נענה רבן גמליאל ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל [וגו'] וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין גוי אלו ישראל קואין עושין אלא להתיהר בו יוכל המתיהר נופל בגיהנם שנאמר יודר לץ שמו עושה חטא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו בעברת זרון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר יום עברה היום ההוא אמר רבן גמליאל עדיין אנו צריכין למודעי רבי אליעזר המודעי אומר צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חְמא הָוא להן שאין עושין אָלא לחרף אותנו בו שנאמר יויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חמאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי וחסד לישראל ולאומים חמאת אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו נראין דברי רבי נחוניא בן הקנה מדברי ומדבריכם לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל ולעכו"ם חמאת מכלל דהוא נמי אמר מאי היא דתניא אמר להם רבן יוחנן בן זכאי כשם שהחמאת מכפרת על ישראל כך צדקה מכפרת על אומות העולם: איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא שדרה ארבע מאה דינרי לקמיה דרבי אמי ולא קבלינהו © שדרינהו קמיה דרבא יוקבלינהו משום שלום מלכות שמע רבי אמי איקפר אמר לית ליה ייביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה ורבא משום שלום מלכות ורבי אמי נמי משום שלום מלכות ידאיבעי ליה למפלגינהו לעניי עובדי כוכבים ורבא גמי לעניי עובדי כוכבים יהבינהו ור' אמי דאיקפד הוא

ואיתנגיד כי הדר א״ל כו"], ד) [מ"ק כח. כתובות עו:], ס' מ"ל דהא איכא מעשים טובים בלאו ה"נ מעשים טובים בלאו ה"נ אלא כו', ו) ס"ל לפי שאין עושין כו' וכן בכולן, 1) פסחים ח. ר"ה ד., ה) [לקמן עח: ע"ש] ע"ז יח, ט) בט"י: והוא אינו. ל) בח"א: על השמד, כ) ל"ל טוריי

תורה אור השלם תַרוּם בַּכַבוֹד:

תהלים קיב ט הוא מְרוֹמִים יִשְׁבּן מְצְדוֹת סְלָעִים מִשְׂנָבּוֹ לַחְמוֹ נָתָּוְ מֵימָיוֹ נָאֲמָנְיִם:

ז וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה 3 יַּתְבֶּּתְהְ נִיְּ לְבָּתְּהְ יִיְּ צְּבָּאוֹת הַחָמָה כִּי מְלֹךְ יִיְּ צְּבָאוֹת בְּהַר צִיוֹן וּבִירוּשְׁלֵם וְנָגֶד זְשַנְיוֹ בְּבוֹד: ישעיהו כד כג אַבְּקָה תְרוֹמָם גוֹי וְחָסֶד לאמים חטאת:

. משלי יד לד 5 וּמִי כְעִמְּךְ כְּיִשְׂרָאַל גּוּי אָחָד בָּאָרִץ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֱלֹהִים לְּפְּדּוֹת לוֹ לְעֶם וְלָשׁוֹם לוֹ שֶׁם וְלָעֲשׁוֹת הגדולה לארצר מפני עמר אשר ירין אָרְ בּיקּבּי צְּינְין בְּינִין בּיּנִים גּוֹיִם בַאלֹדְיוּ: שמואל בּ ז כג 6 דִּי לֶדֶוֹן מְהַקְּרְבִין לְאֶלְהּ שְׁמִיָּא לְחֲיֵי מַלְכָּא לְחַיֵּי מַלְכָּא ניחוחין ומצלין ובנוחי: ייף פּרוּ 7 לְהַן מַלְבָּא מִלְבִּי יִשְׁפָּר עַלְרְּ וַחֲטָאָרְ בְּצִדְקָה פְּרֻקּ ַועַוְיָתָךְ בִּמִּחַן עַנָין הֵן תֶהֶוּא אַרכָה לִשְׁלֵותָך:

. דניאל ד כד דניאל ד כד 1 גד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׁה בְּעֶבְרַת זְדוֹן: משלי כא כד 9 יוֹם עָבְרָה הַיוֹם הָהוֹא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשר ואפלה יוֹם עָנְן וַעֲרְפֶּל: עתונה א מו

צפניה א טו זיָבָא זַיִּעשׁ יְיָ בָּאֲשֶׁר דָבָּר בִּי חֲטָאתֶם לַיְיִ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְהָיָה לָכֶם שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְהָיָה לֶכֶם ַנְיּבְּרָ נְיָּהָּ 11 בִּיבשׁ קְצִירָה תִּשְּׁבַרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָה בִי לא עם בִּינוֹת הוא על בֵּן לא יְרְחֲמֶנוּ עשׁהוּ וְיֹצְרוֹ לא יְחֲנֵנוּ: ישעיהו כז יא

הגהות הב"ח

(א) גמרא כי הא דרב יוסף בריה דר' יהושע: (ג) שם סלע זו ללדקה: (ג) שם לדקה שהיה נראה כמקנא להקב״ה:

מוסף תוספות

י. א. דמסתמא כיון שנעשה לו נס בתפילין היה זהיר בהן והיה לו גוף נקי. תוס׳

רבינו גרשום (המשר) שאמרו הרבה אומות עושיז

ריב"ז דריש האי קרא כשם שחטאת קרבן חטאת מכפר על ישראל: לקמיה דר׳ אמי צלי שו אלי. לקמיר דר אמר דהוי גבאי ליתנם לצדקה: איקפד על רבא דקבלינהו:

אמר לית ליה לרבא ביבש קצירה תשברנה. כלומר כעין שהקציר מבושל יפה משברין אותו כך כשימלא ספקם ומגרש אותם מחטאתם תשבר זרועם נשים באות מאירות כגון אריתי מורי כלומר שאפי׳ הנשים (אין) יכולין למשול בם והיכי עביד רבא דקביל צדקה מהן להימשך מלכותן בזכות הצדקה: ור׳ אמי דאקפד לא סיימוה קמיה דחילקו לעניי עובדי כוכבים דאין . להם זכות בכך:

אמורים. וודוגל דוד שפנם אוות נמצאת בת מקן הדיגוד מהסלכת בדותב לאת נחלב מי הדגוד השרו לכל היהורים דרבו המקן לשלוח יד בכולן עד שבאו שנים ומסרו עצמן ואמרו שהן הרגוה והצילו את כולם על ידן: כאן בישראל. ודאי מעליותא היא : דאעפ״כ לבו לשמים לשם מצוה אבל הרבה אומות איז עושיז אלא לצורד עצמז ולא לשם שמים ומשום הכי דלא עבדיתו צדקה כו יבא ויעש וגו׳ כי האי גונא מחרפין אותן. ור׳ נחוניא דריש הכי צדקה תרומם ישראל וחסד דמשים צדקה וחסד לישראל. וכל מה ייבא ויעש וגו׳ כי האי גונא מחרפין אותן. ור׳ נחוניא דריש הכי צדקה תרומם ישראל וחסד דמשים צדקה וחסד לישראל. וכל מה